

اتحادیه صادرکنندگان
فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران

گزارش هفتگی معاملات خوراک پالایشگاهی

پیوست تخصصی خوراک واحدهای هیدروکربنی

نفتا | MTBE | آیزوفید و آیزوریسایکل | حلال‌ها (۵۰۳، ۴۰۴، ۴۰۲ و ۵۰۳) | رافینیت

شناسنامه گزارش

تهیه شده در دپارتمان پژوهش و آمار اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران

عنوان گزارش: گزارش هفتگی معاملات خوراک پالایشگاهی (پیوست تخصصی خوراک واحدهای هیدروکربنی) -
هفته اول شهریور ۱۴۰۵

گردآوری و تدوین: مهتاب ابراهیمی

ناظر: فریدون اسعدی، هادی ابراهیمی

نوع گزارش: تحلیلی

شماره گزارش: ۱۴۰۵/۶۴۴۱۲

تاریخ انتشار: شهریور ۱۴۰۵

فهرست

مقدمه	۱
۱. نفتا	۲
۱-۱. نفتا؛ پالایش نفت آبادان	۲
۱-۲. نفتا؛ پالایش نفت شیراز	۳
۱-۳. نفتا؛ پالایش نفت کرمانشاه	۴
۲. MTBE	۶
۳. آیزوفید	۷
۴. آیزوریسایکل	۷
۵. حلال‌ها	۹
۵-۱. حلال ۴۰۲	۹
۵-۲. حلال ۴۰۴	۱۱
۵-۳. حلال ۵۰۲	۱۱
۵-۴. حلال ۵۰۳	۱۲
۶. رافینیت	۱۴
جمع‌بندی	۱۴

مقدمه

خوراک و محصولات میانی پالایشگاهی از حلقه‌های کلیدی زنجیره انرژی و صنایع پایین‌دستی کشور به شمار می‌روند. نوسانات این بازار می‌تواند به‌طور مستقیم بر روند تأمین مواد اولیه، برنامه‌ریزی تولید، رفتار معاملاتی فعالان صنعتی و جهت‌گیری قیمت‌ها در بخش‌های وابسته اثر بگذارد. در این میان، خوراک‌های مورد استفاده در واحدهای هیدروکربنی، از جمله نفتا، MTBE، آیزوفید و آیزوریسایکل، در کنار برش‌های حلالی و رافینیت، به دلیل نقش تعیین‌کننده در تولید هیدروکربن‌ها، سوخت‌ها، حلال‌ها و سایر محصولات پالایشی و پتروشیمیایی، از اهمیت ویژه‌ای در تحلیل‌های هفتگی بازار برخوردارند.

اهمیت بررسی این گروه از محصولات در هفته مورد بررسی، صرفاً به رفتار معاملاتی آن‌ها در بورس انرژی محدود نمی‌شود. سازمان ملی استاندارد ایران در تاریخ ۱۴۰۵/۰۳/۲۵، کد عمومی «هیدروکربن سبک/سنگین حاصل از بلندینگ» به شماره ۱۱۱۱۱۰۱۳۵ را، همراه با شرایط و ضوابط اجرایی، برای مدت سه ماه ابلاغ کرده است. در این ابلاغیه، فهرستی از مواد اولیه مورد نیاز برای تولید هیدروکربن‌های مذکور ارائه شده و واحدهای تولیدی مشمول ملزم هستند محصولات خود را مطابق مواد اولیه تعیین‌شده در این فهرست تولید کنند.

از این منظر، یکی از نقاط قوت و وجوه تمایز گزارش حاضر، بررسی بخشی از مواد اولیه و خوراک‌هایی است که در فهرست مواد اولیه مورد نیاز واحدهای تولیدکننده محصولات هیدروکربنی قرار می‌گیرند و در عین حال، به‌صورت مستمر یا نسبتاً منظم در بورس انرژی عرضه می‌شوند. اگرچه عرضه این محصولات در همه هفته‌ها استمرار کامل ندارد، تکرار نسبی عرضه آن‌ها امکان رصد دوره‌ای شرایط تأمین، میزان دسترسی واحدهای تولیدی به خوراک و تغییرات تعادل میان عرضه و تقاضا را فراهم می‌کند. بنابراین، این گزارش علاوه بر ارائه تصویری از وضعیت معاملات، می‌تواند میزان انطباق شرایط بازار خوراک با الزامات و محدودیت‌های ناشی از کد عمومی مذکور را نیز تا حدی آشکار کند.

هر یک از این خوراک‌ها تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل متفاوت، از جمله سیاست‌های قیمت‌گذاری، ظرفیت و برنامه عرضه پالایشگاه‌ها، سطح تقاضای واحدهای مصرف‌کننده، تغییرات نرخ خوراک، محدودیت‌های لجستیکی، کیفیت محصول و انتظارات فعالان بازار قرار دارند. از این رو، تحلیل منظم معاملات آن‌ها می‌تواند تصویر روشن‌تری از تعادل یا عدم تعادل بازار، میزان پوشش تقاضا، پایداری عرضه، شدت محدودیت تأمین و کیفیت کشف قیمت در بورس انرژی ارائه دهد. همچنین، تفکیک میان مازاد عرضه، کسری عرضه و رقابت قیمتی، امکان ارزیابی دقیق‌تر فشارهای هزینه‌ای وارد بر واحدهای تولیدی و صنایع پایین‌دستی را فراهم می‌کند.

گزارش حاضر به‌عنوان پیوست تخصصی گزارش هفتگی معاملات خوراک پالایشگاهی، با تمرکز بر معاملات هفته اول شهریورماه ۱۴۰۵، وضعیت مواد اولیه و خوراک‌های مورد نیاز واحدهای هیدروکربنی را در شش گروه اصلی شامل نفتا، MTBE، آیزوفید، آیزوریسایکل، حلال‌های ۴۰۲، ۴۰۴، ۵۰۲ و ۵۰۳ و رافینیت بررسی می‌کند. در این بررسی، روندهای غالب بازار از منظر حجم عرضه، میزان تقاضا، نسبت پوشش تقاضا، کسری یا مازاد عرضه، شکل‌گیری رقابت قیمتی، سطح قیمت‌های معامله‌شده و رفتار معاملاتی عرضه‌کنندگان و خریداران مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

هدف از تهیه این پیوست، ارائه تصویری تحلیلی و منسجم از شرایط تأمین خوراک واحدهای هیدروکربنی در مقطع مورد بررسی و تبیین ارتباط میان وضعیت معاملات این خوراک‌ها و الزامات مطرح‌شده در کد عمومی «هیدروکربن سبک/سنگین حاصل از بلندینگ» است. این گزارش می‌تواند مبنایی برای ارزیابی دقیق‌تر وضعیت بازار، برنامه‌ریزی تأمین مواد اولیه و تصمیم‌گیری تولیدکنندگان، فعالان اقتصادی، مصرف‌کنندگان صنعتی و سیاست‌گذاران حوزه انرژی و صنایع وابسته فراهم کند.

۱. نفتا

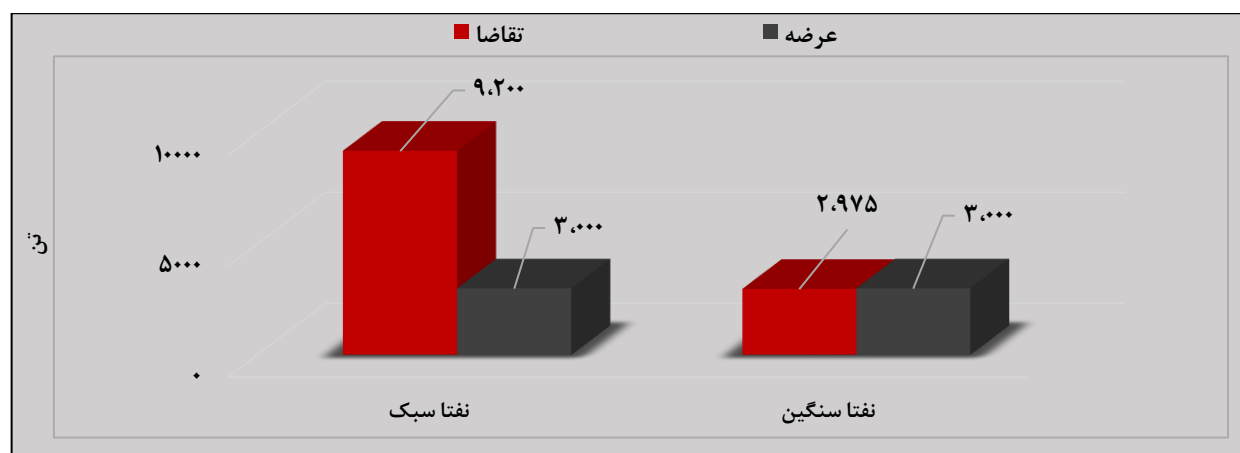
نفتا در هفته اول شهریورماه ۱۴۰۵ توسط سه تولیدکننده، پالایش نفت آبادان، پالایش نفت شیراز و پالایش نفت کرمانشاه، در رینگ داخلی بورس انرژی ایران عرضه شد که در ادامه، مروری بر عملکرد این تولیدکنندگان در هفته مذکور خواهیم داشت.

۱-۱. نفتا؛ پالایش نفت آبادان

در هفته اول شهریورماه ۱۴۰۵، شرکت پالایش نفت آبادان دو نوع نفتا شامل نفتای سبک و نفتای سنگین را در رینگ داخلی بورس انرژی ایران عرضه کرد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد برای هر یک از این دو محصول ۳ هزار تن عرضه انجام شده است. در سمت تقاضا، بیشترین تقاضا برای نفتای سبک به میزان ۹ هزار و ۲۰۰ تن به ثبت رسید؛ به‌گونه‌ای که حجم تقاضا بیش از ۳ برابر میزان عرضه بوده و این گرید با کسری عرضه ۶ هزار و ۲۰۰ تنی مواجه شده است. در مقابل، در نفتای سنگین مازاد عرضه وجود داشته، اما این مازاد بسیار محدود و به میزان ۲۵ تن (تقاضای ۲ هزار و ۹۷۵ تن) به ثبت رسیده است.

بر این اساس، معاملات نفتای پالایش نفت آبادان در هفته اول شهریورماه با دوگانگی در رفتار تقاضا همراه بوده است؛ به‌گونه‌ای که در نفتای سبک فشار چشمگیر تقاضا به کسری قابل توجه عرضه منجر شده و در نفتای سنگین نیز با وجود ثبت مازاد عرضه بسیار ناچیز، تقاضا توانسته است بخش عمده و نزدیک به تمام حجم عرضه‌شده را پوشش دهد. مجموع این وضعیت، حاکی از رونق نسبی معاملات و حضور مؤثر تقاضا در بازار نفتای آبادان طی هفته مورد بررسی است.

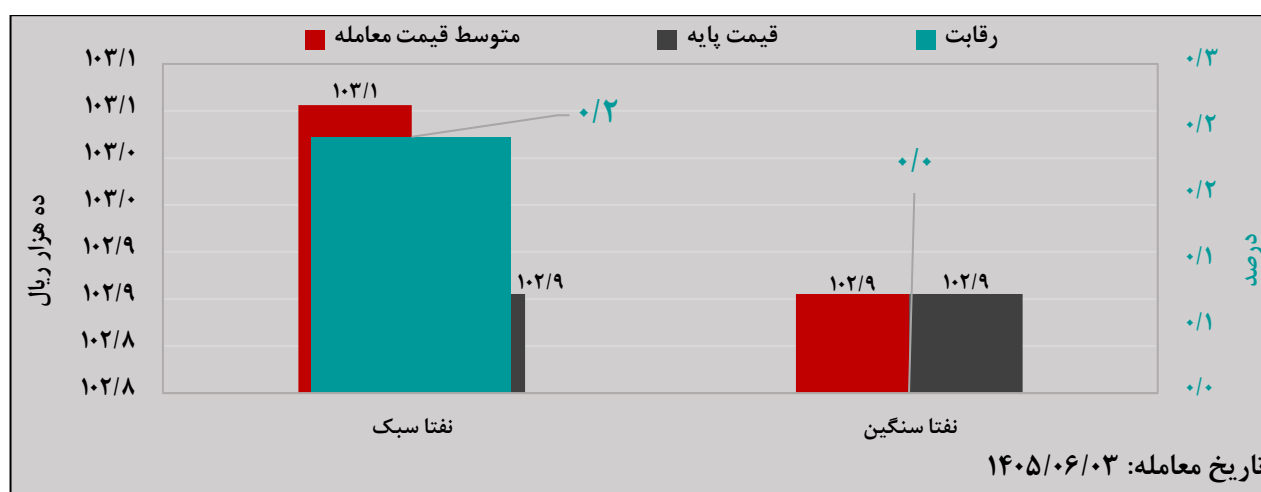
شکل ۱. وضعیت عرضه و تقاضای نفتای شرکت پالایش نفت آبادان؛ هفته اول شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، بررسی متوسط قیمت معاملات و قیمت‌های پایه عرضه نفتای شرکت پالایش نفت آبادان نشان می‌دهد که رفتار قیمتی این دو محصول بازتاب‌دهنده وضعیت عرضه و تقاضای آن‌ها بوده است. بر این اساس، نفتای سبک با وجود ثبت تقاضای قابل توجه و کسری عرضه محسوس، تقریباً بدون رقابت قیمتی مؤثر (تنها با ۰/۲ درصد رقابت) معامله شد و متوسط نرخ معامله آن در سطح ۱۰۳/۱ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم ثبت گردید. در مقابل، نفتای سنگین به دلیل تناسب تقریبی عرضه و تقاضا و وجود مازاد عرضه محدود ۲۵ تنی، با نبود فشار تقاضا مواجه شد؛ در نتیجه، معامله این محصول بدون هرگونه رقابت قیمتی (صفر درصد) و دقیقاً در سطح نرخ پایه عرضه، یعنی ۱۰۲/۹ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم انجام پذیرفت.

شکل ۲. میزان رقابت قیمتی انواع نفتای شرکت پالایش نفت آبادان؛ هفته اول شهریور ۱۴۰۵

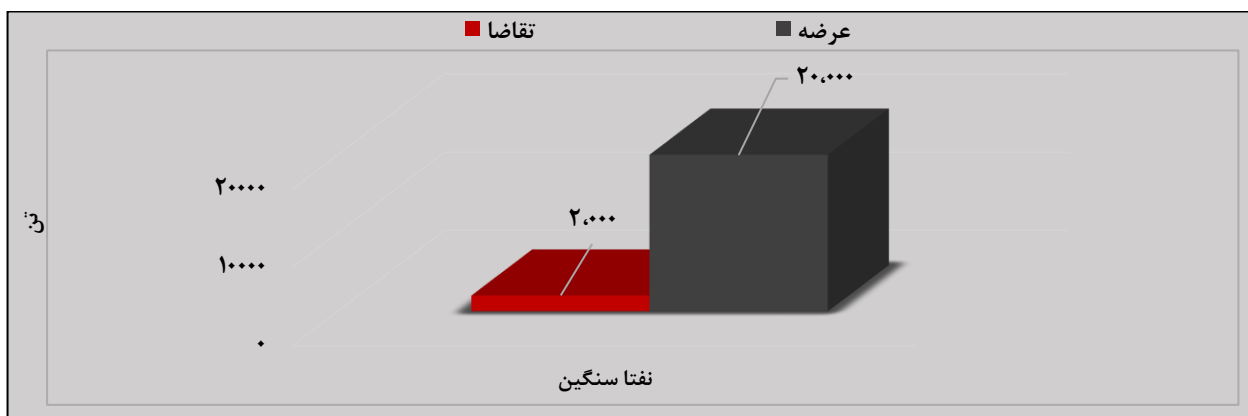

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

۱-۲. نفتا؛ پالایش نفت شیراز

پالایش نفت شیراز در هفته اول شهریورماه ۱۴۰۵، تنها نفتای سنگین را در رینگ داخلی بورس انرژی ایران عرضه کرد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد این شرکت طی دو نوبت در تاریخ‌های ۳۱ مرداد و ۳ شهریورماه ۱۴۰۵، در مجموع ۲۰ هزار تن نفتای سنگین عرضه کرده است. با این حال، از مجموع عرضه انجام‌شده، تنها عرضه ۳ شهریورماه با ثبت ۲ هزار تن تقاضا مواجه شد و برای عرضه ۳۱ مردادماه تقاضایی به ثبت نرسید. بر این اساس، در مجموع ۱۸ هزار تن مازاد عرضه نسبت به تقاضای ثبت‌شده در هفته مورد بررسی وجود داشته است. این وضعیت نشان‌دهنده محدود بودن تقاضای مؤثر برای نفتای سنگین پالایش نفت شیراز و عدم جذب بخش قابل توجهی از حجم عرضه‌شده در معاملات هفته اول شهریورماه است.

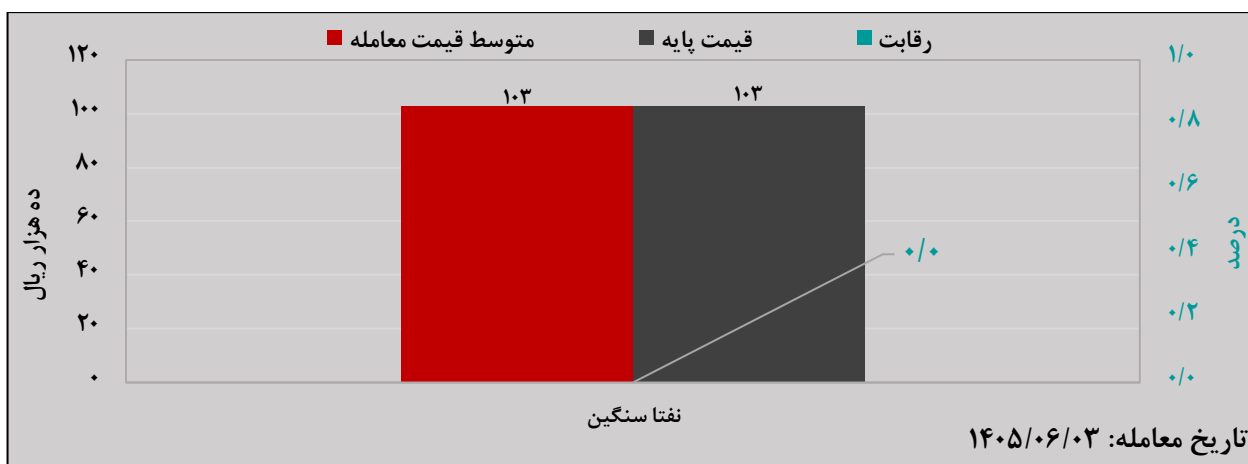
شکل ۳. وضعیت عرضه و تقاضای نفتای پالایش نفت شیراز؛ هفته اول شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، بررسی قیمت پایه و وضعیت معاملات نفتای سنگین پالایش نفت شیراز در هفته اول شهریورماه نشان می‌دهد که در عرضه مورخ ۳۱ مردادماه ۱۴۰۵، به دلیل عدم ثبت تقاضا، معامله‌ای انجام نشده و در نتیجه، موضوع رقابت قیمتی نیز مطرح نبوده است. قیمت پایه این عرضه ۱۰۷,۸۰۰ تومان به ازای هر کیلوگرم تعیین شده بود. در مقابل، در عرضه مورخ ۳ شهریورماه ۱۴۰۵، از مجموع ۱۰ هزار تن عرضه‌شده، ۲ هزار تن تقاضا به ثبت رسید و همین میزان معامله شد. این معامله نیز با توجه به وجود مازاد عرضه نسبت به تقاضای ثبت‌شده، بدون رقابت قیمتی و در سطح قیمت پایه ۱۰۳ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم انجام شد. بنابراین، در هفته اول شهریورماه، نفتای سنگین پالایش نفت شیراز در عرضه دارای تقاضا، بدون افزایش قیمت نسبت به نرخ پایه معامله شده و در عرضه بدون تقاضا نیز اساساً رقابت قیمتی شکل نگرفته است.

شکل ۴. میزان رقابت قیمتی بلندینگ نفتا شرکت پالایش نفت شیراز؛ هفته اول شهریور ۱۴۰۵

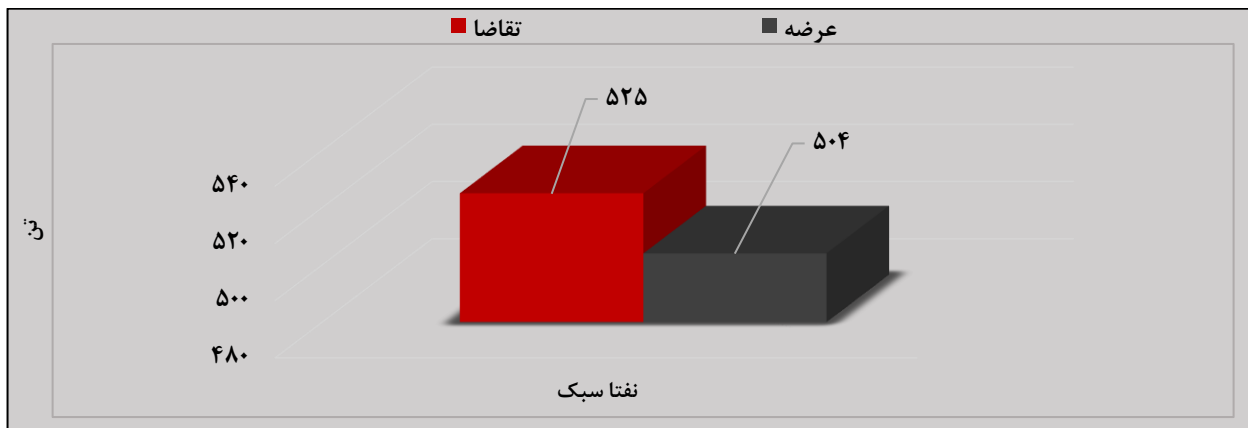
مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

۳-۱. نفتا؛ پالایش نفت کرمانشاه

شرکت پالایش نفت کرمانشاه در هفته اول شهریورماه ۱۴۰۵، تنها نفتای سبک را در رینگ داخلی بورس انرژی ایران عرضه کرد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد این شرکت ۵۰۴ تن نفتای سبک عرضه کرده که در مقابل، تقاضای

ثبت شده برای این محصول ۲۱ تن بیشتر از حجم عرضه بوده است؛ که این وضعیت نشان دهنده وجود فشار تقاضای محدود نسبت به حجم عرضه شده نفتای سبک پالایش نفت کرمانشاه در هفته اول شهریورماه است.

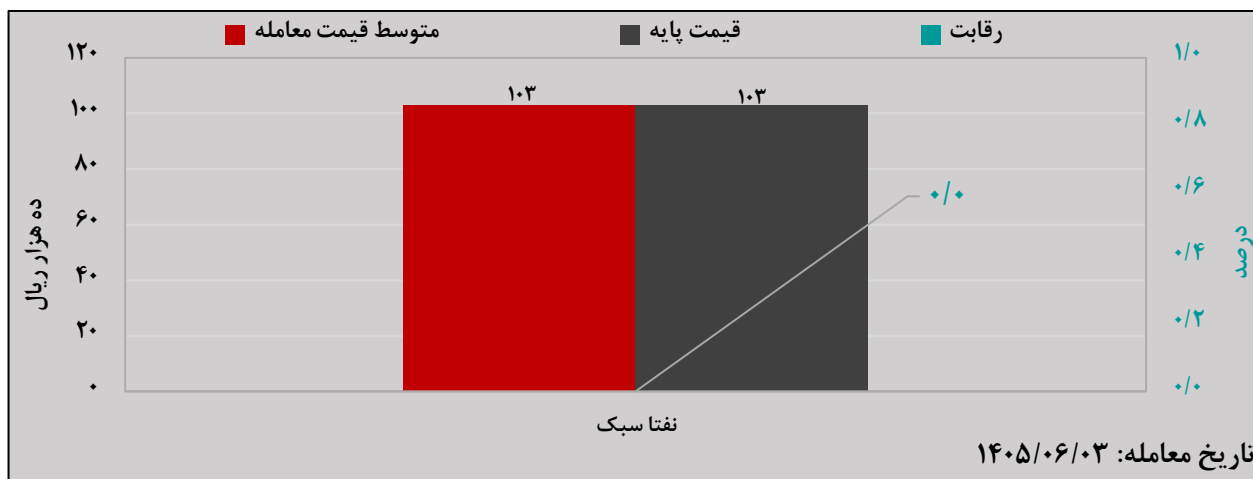
شکل ۵. وضعیت عرضه و تقاضای نفتای پالایش نفت کرمانشاه؛ هفته اول شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، بررسی متوسط قیمت معامله و قیمت پایه نفتای سبک پالایش نفت کرمانشاه نشان می دهد با توجه به محدود بودن فشار تقاضا و کسری عرضه تنها ۲۱ تنی، این محصول بدون رقابت قیمتی و در سطح قیمت پایه ۱۰۳ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم معامله شده است. بر این اساس، رقابت قیمتی این عرضه صفر درصد بوده و قیمت معامله تغییری نسبت به نرخ پایه نداشته است.

شکل ۶. میزان رقابت قیمتی بلندینگ نفتا شرکت پالایش نفت کرمانشاه؛ هفته اول شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

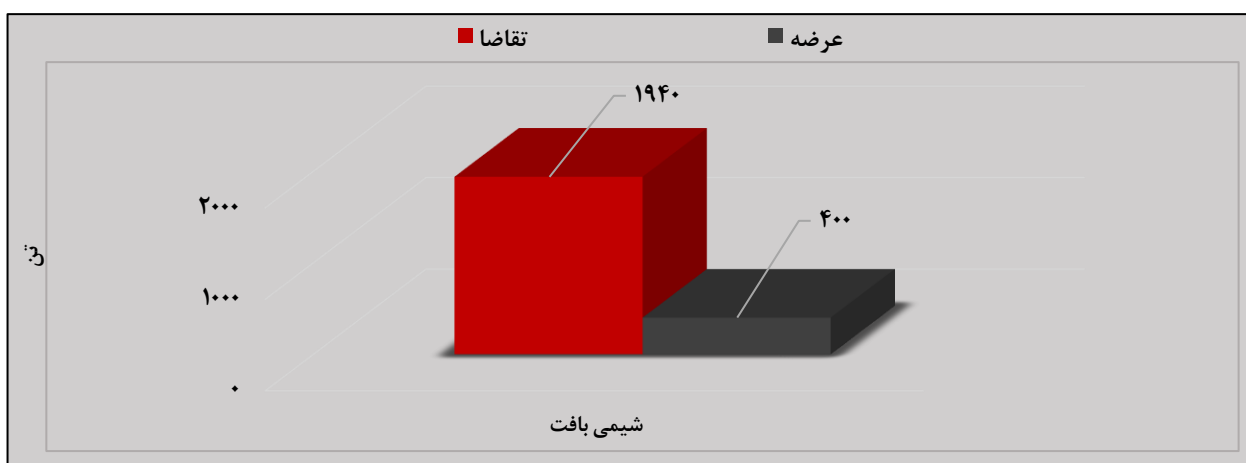
بررسی کلی معاملات نفتا در هفته اول شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می دهد که بازار این محصول با رفتار دوگانه و تفکیک شده تقاضا میان گریدها و مبادی مختلف مواجه بوده است؛ به طوری که نفتای سبک (به ویژه در پالایش نفت آبادان و تا حدی کرمانشاه) با استقبال خریداران و کسری عرضه همراه شد، در حالی که نفتای سنگین (به ویژه در پالایش نفت شیراز با مازاد عرضه ۱۸ هزار تنی) از کشش و عمق تقاضای پایینی برخوردار بود. با وجود این ناهمگونی در جریان تقاضا، رفتار قیمتی

کل بازار در تمامی عرضه‌ها به شدت محافظه کارانه و کنترل شده باقی ماند؛ به گونه‌ای که معاملات کلیه عرضه‌های جذب شده یا بدون رقابت (صفر درصد) و یا با رقابت بسیار جزئی (۲/۰ درصدی نفتای سبک آبادان) دقیقاً در سطح نرخ‌های پایه (محدوده ۱۰۲/۹ تا ۱۰۳/۱ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم) تسویه شدند. این وضعیت بیانگر آن است که حتی در گریدهای با کسری عرضه، خریداران تمایلی به ورود به رقابت‌های قیمتی تهاجمی نداشته و بازار کاملاً بر پایه نرخ‌های مصوب و بدون حباب قیمتی بسته شده است.

۲. MTBE

MTBE در هفته اول شهریورماه ۱۴۰۵ تنها توسط یک تولیدکننده، شرکت پتروشیمی شیمی‌بافت، از طریق بورس انرژی ایران عرضه شد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد این شرکت تنها ۴۰۰ تن MTBE عرضه کرده، در حالی که در سمت تقاضا رقمی بالغ بر ۱,۹۴۰ تن به ثبت رسیده است. بر این اساس، بازار این محصول در هفته مورد بررسی با کسری عرضه قابل توجه و فشار بسیار بالای تقاضا مواجه بوده؛ به گونه‌ای که حجم تقاضای ثبت شده ۴/۸۵ برابر (نزدیک به ۵ برابر) حجم عرضه بوده و کسری عرضه ۱,۵۴۰ تنی را در بازار رقم زده است.

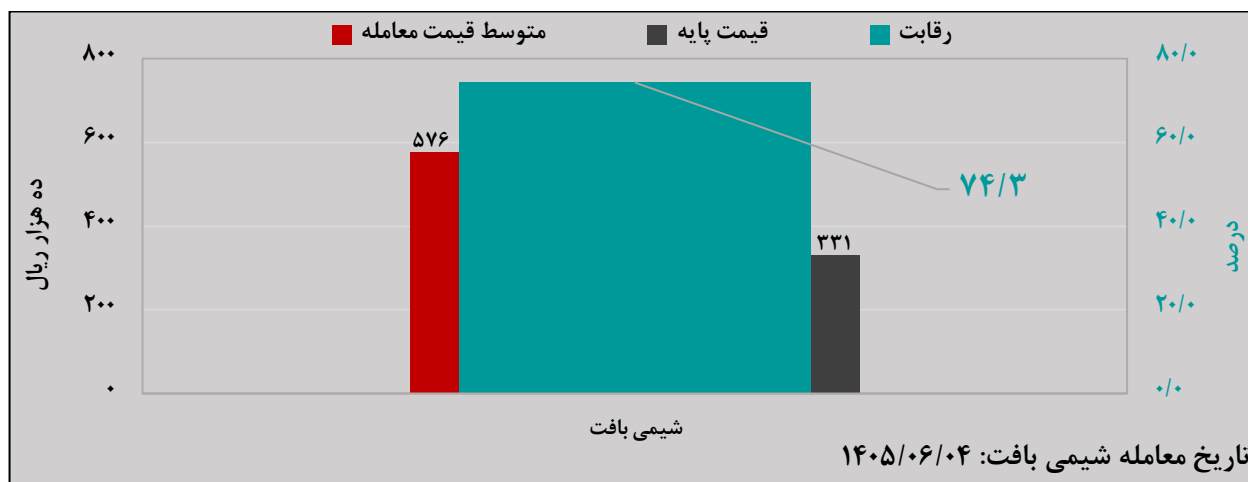
شکل ۷. وضعیت عرضه و تقاضای MTBE شرکت شیمی‌بافت؛ هفته اول شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، بررسی قیمت پایانی معامله و قیمت پایه عرضه MTBE شرکت شیمی‌بافت در هفته اول شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که فشار چشمگیر تقاضا، به شکل‌گیری رقابت قیمتی قابل توجهی منجر شده است؛ به گونه‌ای که این محصول با ۷۴/۳ درصد رقابت قیمتی معامله شد و در نهایت، قیمت پایانی آن به ۵۷۶ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم رسید. این سطح از رقابت و افزایش قیمت نسبت به نرخ پایه، بیانگر شدت بالای تقاضا و محدودیت محسوس عرضه MTBE در بازار معاملات بورس انرژی ایران طی هفته مورد بررسی است.

شکل ۸. میزان رقابت قیمتی MTBE شرکت شیمی بافت؛ هفته اول شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

بررسی کلی معاملات MTBE در هفته اول شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که بازار این ماده افزودنی راهبردی، تحت تأثیر انحصار سمت عرضه (تنها توسط پتروشیمی شیمی بافت) و محدودیت شدید حجم ارائه‌شده (تنها ۴۰۰ تن) با بحران کسری عرضه مواجه بوده است. عدم تطابق چشمگیر میان عرضه و تقاضا و ثبت تقاضایی نزدیک به ۵ برابر حجم موجود، به شکل‌گیری رقابت سنگین و داغ قیمتی میان خریداران انجامید؛ به گونه‌ای که ثبت ۷۴/۳ درصد رقابت قیمتی و جهش نرخ پایانی به ۵۷۶ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم، بازار MTBE را به یکی از ملتهب‌ترین و پرقاب‌ترین بازارهای رینگ داخلی بورس انرژی در هفته مورد بررسی بدل ساخت و لزوم افزایش حجم یا تنوع‌بخشی به مبادی عرضه این محصول را بیش از پیش نمایان کرد.

۳. آیزوفید

در هفته اول شهریورماه ۱۴۰۵، آیزوفید در بورس انرژی ایران تنها توسط پالایش نفت تبریز عرضه شد. این پالایشگاه در تاریخ ۱۴۰۵/۰۶/۰۲، ۵۰۰ تن آیزوفید را با قیمت پایه ۹۷۸,۷۱۵ ریال به ازای هر کیلوگرم عرضه کرد، اما هیچ‌گونه تقاضایی برای این عرضه در بورس انرژی به ثبت نرسید و در نتیجه معامله‌ای انجام نشد. بنابراین، با توجه به عدم وجود تقاضا، موضوع رقابت قیمتی برای آیزوفید پالایش نفت تبریز در هفته مورد بررسی منتفی بوده و عرضه محصول بدون جذب تقاضا باقی مانده است.

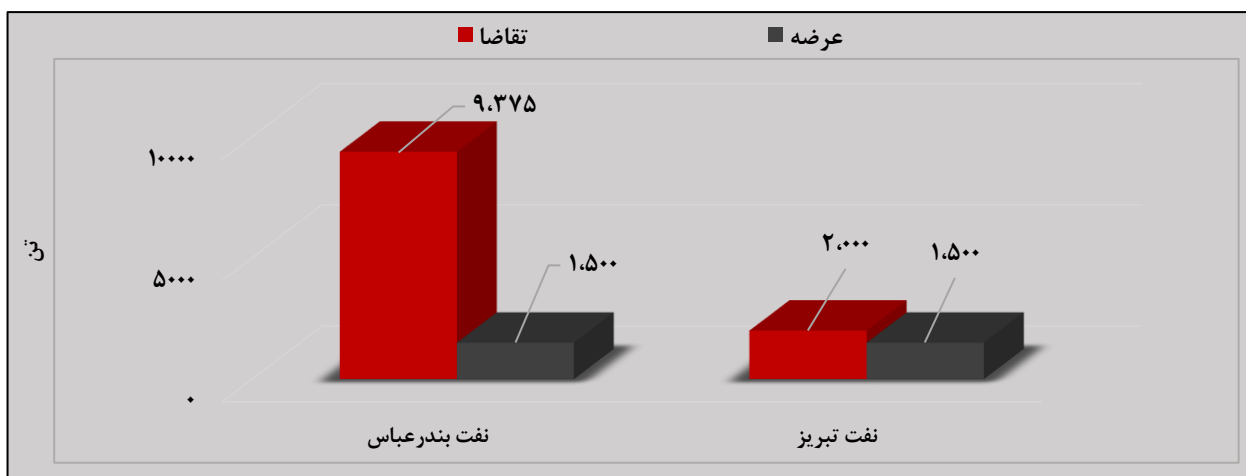
۴. آیزوریسایکل

در هفته اول شهریورماه ۱۴۰۵، آیزوریسایکل در بورس انرژی ایران توسط دو پالایشگاه شامل پالایش نفت بندرعباس و پالایش نفت تبریز عرضه شد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد هر دو پالایشگاه ۱,۵۰۰ تن آیزوریسایکل عرضه کرده‌اند.

در سمت تقاضا، بیشترین میزان تقاضای ثبت‌شده مربوط به آیزوریسایکل پالایش نفت بندرعباس با ۹,۳۷۵ تن بوده است، در حالی که برای آیزوریسایکل پالایش نفت تبریز ۲ هزار تن تقاضا به ثبت رسیده است. بررسی تطبیقی عرضه و

تقاضا نشان می‌دهد هر دو عرضه با کسری عرضه مواجه بوده‌اند؛ با این حال، شدت فشار تقاضا در عرضه پالایش نفت بندرعباس به مراتب بیشتر بوده است. به طوری که تقاضای ثبت شده برای آیزوریسایکل این پالایشگاه حدود ۶/۲۵ برابر حجم عرضه بوده و کسری عرضه آن به ۷,۸۷۵ تن رسیده است. در مقابل، پالایش نفت تبریز با ۵۰۰ تن کسری عرضه مواجه بوده است. در مجموع، اگرچه هر دو عرضه با مازاد تقاضا همراه بوده‌اند، اما تفاوت قابل توجه در میزان کسری عرضه و نسبت تقاضا به عرضه نشان می‌دهد که فشار تقاضا در بازار آیزوریسایکل پالایش نفت بندرعباس به مراتب شدیدتر از پالایش نفت تبریز بوده است.

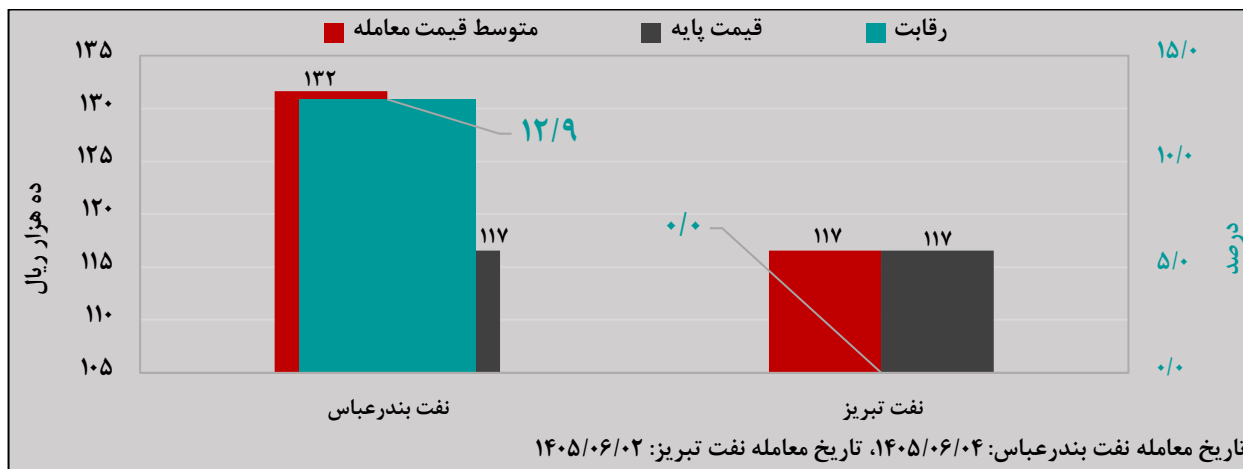
شکل ۹. وضعیت عرضه و تقاضای آیزوریسایکل به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته اول شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

بررسی قیمت‌های پایه و متوسط قیمت معاملات آیزوریسایکل در هفته اول شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که در هر دو عرضه انجام شده، رفتار قیمتی متناسب با شدت فشار تقاضا بوده است. در عرضه پالایش نفت بندرعباس، که با فشار تقاضای چشمگیر و تقاضایی معادل ۶/۲۵ برابر حجم عرضه مواجه بود، رقابت قیمتی ۱۲/۹ درصدی به ثبت رسید و آیزوریسایکل در نهایت با قیمت پایانی ۱۳۲ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم معامله شد. در مقابل، آیزوریسایکل پالایش نفت تبریز با وجود ثبت تقاضای بالاتر از عرضه، به دلیل محدود بودن فشار تقاضا، با رقابت قیمتی مواجه نشد و در سطح قیمت پایه ۱۱۷ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم معامله شد. بنابراین، در هفته مورد بررسی، تفاوت محسوس در شدت فشار تقاضا میان دو عرضه، در رفتار قیمتی آن‌ها نیز منعکس شده است؛ به گونه‌ای که فشار تقاضای قابل توجه در عرضه بندرعباس به شکل‌گیری رقابت قیمتی و افزایش قیمت نسبت به نرخ پایه منجر شده، در حالی که فشار محدود تقاضا در عرضه تبریز اثر معناداری بر قیمت نداشته است.

شکل ۱۰. میزان رقابت قیمتی آیزوریسایکل به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته اول شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

در مجموع، معاملات آیزوریسایکل در هفته اول شهریورماه ۱۴۰۵ نشان‌دهنده کسری عرضه در هر دو عرضه انجام‌شده، اما با شدت متفاوت فشار تقاضا بوده است؛ به گونه‌ای که در حالی که هر دو پالایشگاه با تقاضایی بیش از حجم عرضه مواجه بودند، شدت بالای تقاضا برای آیزوریسایکل پالایش نفت بندرعباس به شکل‌گیری رقابت قیمتی ۱۲/۹ درصدی و افزایش قیمت پایانی تا ۱۳۲ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم منجر شد، در حالی که فشار محدودتر تقاضا در عرضه پالایش نفت تبریز به رقابت قیمتی منجر نشد و معامله در قیمت پایه انجام گرفت. بنابراین، الگوی معاملات این هفته حاکی از آن است که صرف کسری عرضه برای ایجاد رقابت قیمتی کافی نبوده و شدت فشار تقاضا و میزان عدم‌توازن میان عرضه و تقاضا نقش تعیین‌کننده‌ای در رفتار قیمتی آیزوریسایکل داشته است.

۵. حلال‌ها

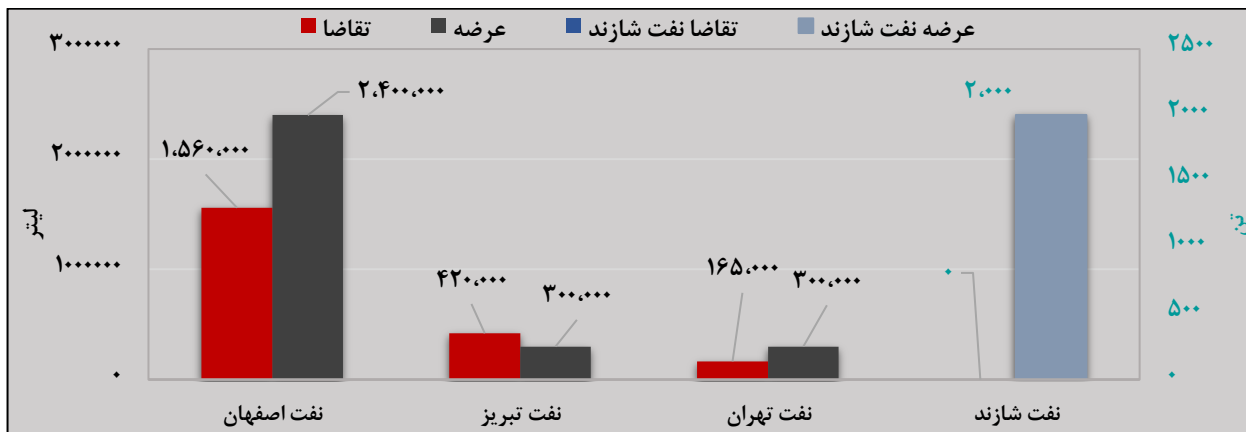
حلال‌های ۴۰۲، ۵۰۲ و ۵۰۳ در هفته اول شهریورماه ۱۴۰۵ در بورس انرژی ایران عرضه شدند که در ادامه، وضعیت معاملات هر یک از این حلال‌ها به تفکیک تولیدکننده‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۵-۱. حلال ۴۰۲

در هفته اول شهریورماه ۱۴۰۵، حلال ۴۰۲ در بورس انرژی ایران توسط چهار پالایشگاه شامل پالایش نفت اصفهان، پالایش نفت تبریز، پالایش نفت تهران و پالایش نفت امام خمینی (ره) شازند عرضه شد. در میان عرضه‌کنندگان، پالایش نفت امام خمینی (ره) شازند با عرضه ۲ هزار تن، بیشترین حجم عرضه را به خود اختصاص داد و پس از آن، پالایش نفت اصفهان با عرضه ۱,۸۶۰ تن (معادل ۲ میلیون و ۴۰۰ هزار لیتر) قرار گرفت. پالایش نفت تبریز و پالایش نفت تهران نیز هر یک ۲۳۳ تن (معادل ۳۰۰ هزار لیتر) حلال ۴۰۲ عرضه کردند. در سمت تقاضا، بیشترین حجم تقاضای ثبت‌شده مربوط به پالایش نفت اصفهان با ۱,۲۰۹ تن (معادل یک میلیون و ۵۶۰ هزار لیتر) بود، در حالی که برای عرضه پالایش نفت امام خمینی (ره) شازند هیچ‌گونه تقاضایی به ثبت نرسید. مقایسه حجم عرضه و تقاضا در عرضه‌های انجام‌شده نشان می‌دهد که تنها پالایش نفت تبریز با کسری عرضه مواجه بوده و میزان این کسری به ۹۳ تن (معادل ۱۲۰ هزار لیتر) رسیده است؛

در مقابل، سایر عرضه‌کنندگان با مزاد عرضه مواجه بوده‌اند. در مجموع، شرایط بازار حلال ۴۰۲ در هفته اول شهریورماه بیانگر غلبه مزاد عرضه در بخش عمده عرضه‌ها و شکل‌گیری کسری محدود تنها در عرضه پالایش نفت تبریز بوده است.

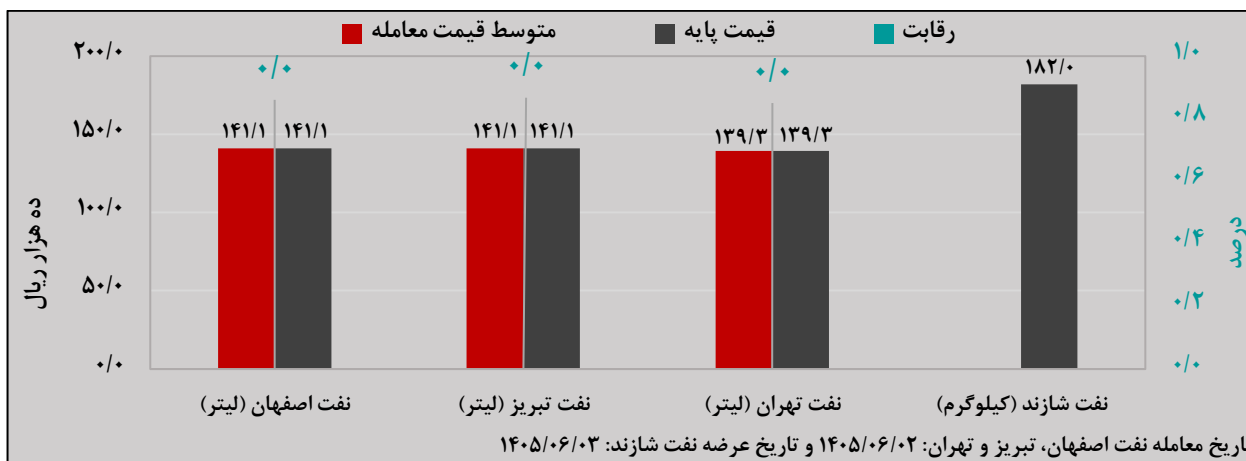
شکل ۱۱. وضعیت عرضه و تقاضای حلال ۴۰۲ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته اول شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

بررسی متوسط قیمت معاملات و قیمت‌های پایه عرضه حلال ۴۰۲ در هفته اول شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که رفتار قیمتی این محصول عمدتاً متأثر از سطح فشار تقاضا در هر یک از عرضه‌ها بوده است. حلال ۴۰۲ پالایش نفت اصفهان و پالایش نفت تهران، به دلیل وجود مزاد عرضه و نبود فشار مؤثر تقاضا، بدون رقابت قیمتی و در سطح قیمت پایه، به ترتیب با نرخ ۱۴۱/۱ هزار تومان به ازای هر لیتر (معادل ۱۸۲ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم) و ۱۳۹/۳ هزار تومان به ازای هر لیتر (معادل ۱۷۹/۷ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم) معامله شدند. در مقابل، حلال ۴۰۲ پالایش نفت تبریز، با وجود ثبت کسری ۹۳ تنی عرضه، به دلیل محدود بودن فشار تقاضا با رقابت قیمتی مواجه نشد و در نهایت در نرخ پایه ۱۴۱/۱ هزار تومان به ازای هر لیتر (معادل ۱۸۲ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم) معامله شد. همچنین، برای حلال ۴۰۲ پالایش نفت امام خمینی (ره) شازند، به دلیل عدم ثبت تقاضا، معامله‌ای انجام نشد و در نتیجه بررسی رقابت قیمتی برای این عرضه موضوعیت نداشت.

شکل ۱۲. میزان رقابت قیمتی حلال ۴۰۲ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته اول شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

۲-۵. حلال ۴۰۴

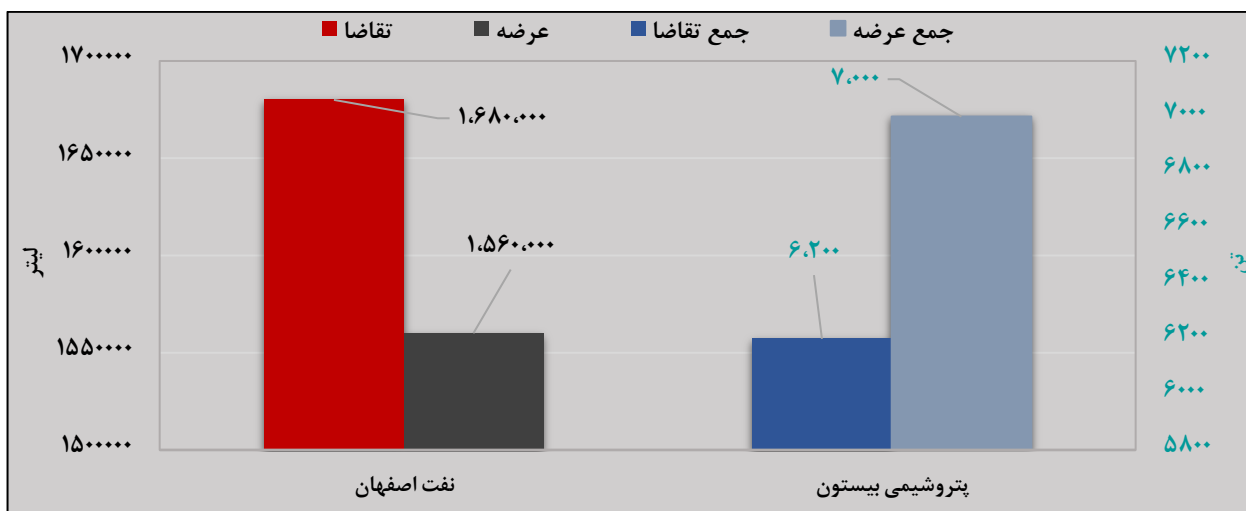
حلال ۴۰۴ طی هفته اول شهریورماه ۱۴۰۵ توسط هیچ شرکتی در بورس انرژی ایران عرضه نشد.

۳-۵. حلال ۵۰۲

در هفته اول شهریورماه ۱۴۰۵، حلال ۵۰۲ در بورس انرژی ایران توسط دو تولیدکننده شامل پالایش نفت اصفهان و پتروشیمی بیستون عرضه شد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد پتروشیمی بیستون با عرضه ۷ هزار تن، بیشترین حجم عرضه را به خود اختصاص داده و پس از آن، پالایش نفت اصفهان با عرضه ۱,۲۰۹ تن (معادل یک میلیون و ۵۶۰ هزار لیتر) قرار داشته است.

در سمت تقاضا نیز بیشترین میزان تقاضای ثبت‌شده مربوط به پتروشیمی بیستون با ۶ هزار و ۲۰۰ تن بوده است. مقایسه حجم عرضه و تقاضا نشان می‌دهد وضعیت دو عرضه از نظر تعادل بازار متفاوت بوده است؛ به‌طوری‌که پالایش نفت اصفهان با ۹۳ تن کسری عرضه (معادل ۱۲۰ هزار لیتر) مواجه شده، در حالی که در عرضه پتروشیمی بیستون، حجم عرضه ۸۰۰ تن بیش از تقاضای ثبت‌شده بوده است. بنابراین، بازار حلال ۵۰۲ در هفته اول شهریورماه هم‌زمان شاهد کسری محدود عرضه در پالایش نفت اصفهان و مازاد عرضه در پتروشیمی بیستون بوده است.

شکل ۱۳. وضعیت عرضه و تقاضای حلال ۵۰۲ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته اول شهریور ۱۴۰۵

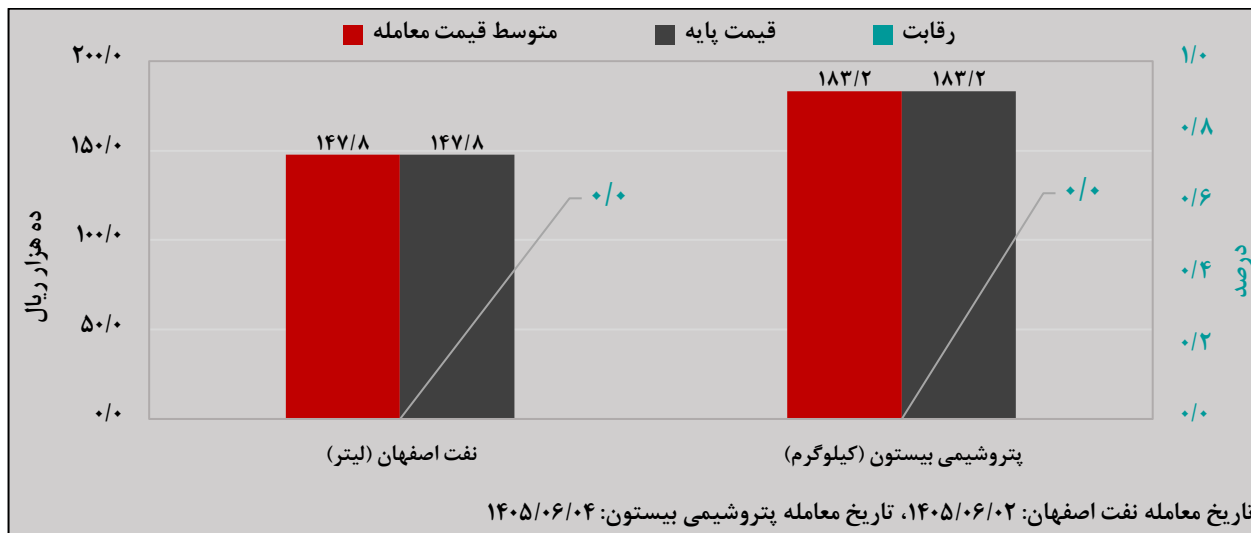

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، مقایسه قیمت پایه و متوسط قیمت معاملات حلال ۵۰۲ در هفته اول شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که با وجود تفاوت در وضعیت عرضه و تقاضای دو عرضه، هیچ‌یک از معاملات با رقابت قیمتی همراه نبوده است. حلال ۵۰۲ پالایش نفت اصفهان، با وجود ثبت کسری محدود عرضه و نبود فشار تقاضای قابل‌توجه، بدون رقابت قیمتی و در سطح قیمت پایه ۱۴۷/۸ هزار تومان به ازای هر لیتر (معادل ۱۹۰/۷ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم) معامله شد. در مقابل، حلال ۵۰۲ پتروشیمی بیستون با توجه به وجود مازاد عرضه نسبت به تقاضای ثبت‌شده و در نتیجه نبود فشار مؤثر تقاضا، بدون رقابت قیمتی و در سطح قیمت پایه ۱۸۳/۲ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم معامله شد. در مجموع، اگرچه عرضه پالایش نفت اصفهان با کسری محدود و عرضه پتروشیمی بیستون با مازاد عرضه مواجه بود، اما شدت فشار تقاضا در هیچ‌یک از دو

عرضه به اندازه‌ای نبود که زمینه شکل‌گیری رقابت قیمتی را فراهم کند و معاملات هر دو عرضه در سطح قیمت پایه انجام شد.

شکل ۱۴. میزان رقابت قیمتی خلال ۵۰۲ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته اول شهریور ۱۴۰۵

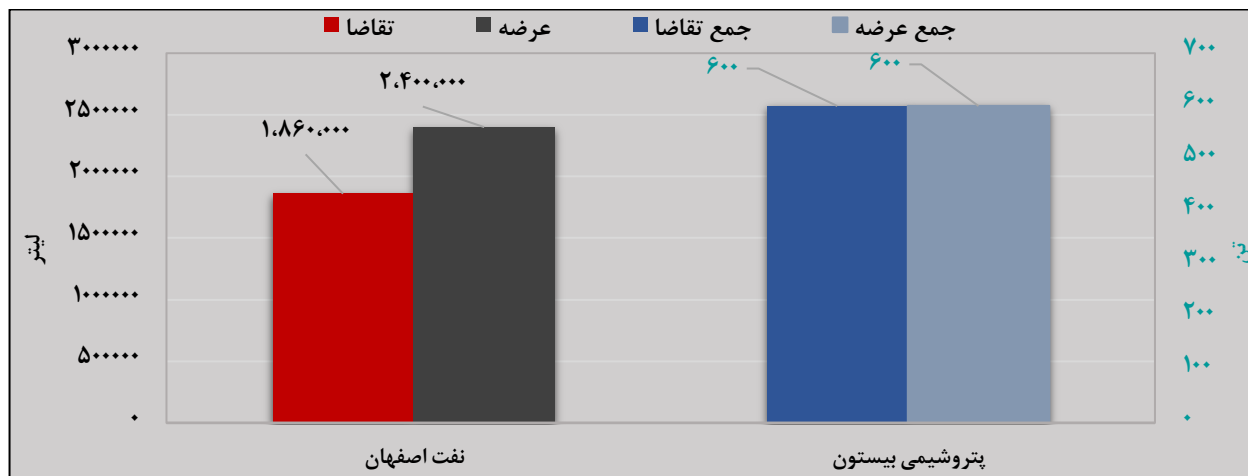
مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

۴-۵. خلال ۵۰۳

در هفته اول شهریورماه ۱۴۰۵، خلال ۵۰۳ در بورس انرژی ایران توسط دو تولیدکننده شامل پالایش نفت اصفهان و پتروشیمی بیستون عرضه شد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد پالایش نفت اصفهان با عرضه ۱,۸۶۰ تن (معادل ۲ میلیون و ۴۰۰ هزار لیتر) بیشترین حجم عرضه را به خود اختصاص داده و پس از آن پتروشیمی بیستون با عرضه ۶۰۰ تن قرار داشته است.

در سمت تقاضا نیز بیشترین میزان تقاضای ثبت‌شده مربوط به خلال ۵۰۳ پالایش نفت اصفهان با ۱,۴۴۲ تن (معادل یک میلیون و ۸۶۰ هزار لیتر) بوده است. مقایسه حجم عرضه و تقاضا نشان می‌دهد پالایش نفت اصفهان با ۴۱۹ تن مازاد عرضه (معادل ۵۴۰ هزار لیتر) مواجه بوده، در حالی که در عرضه پتروشیمی بیستون، حجم عرضه و تقاضا در سطح برابر و هر دو معادل ۶۰۰ تن بوده است. بنابراین، وضعیت معاملات خلال ۵۰۳ در هفته اول شهریورماه نشان‌دهنده مازاد عرضه در پالایش نفت اصفهان و تناسب میان عرضه و تقاضا در پتروشیمی بیستون است.

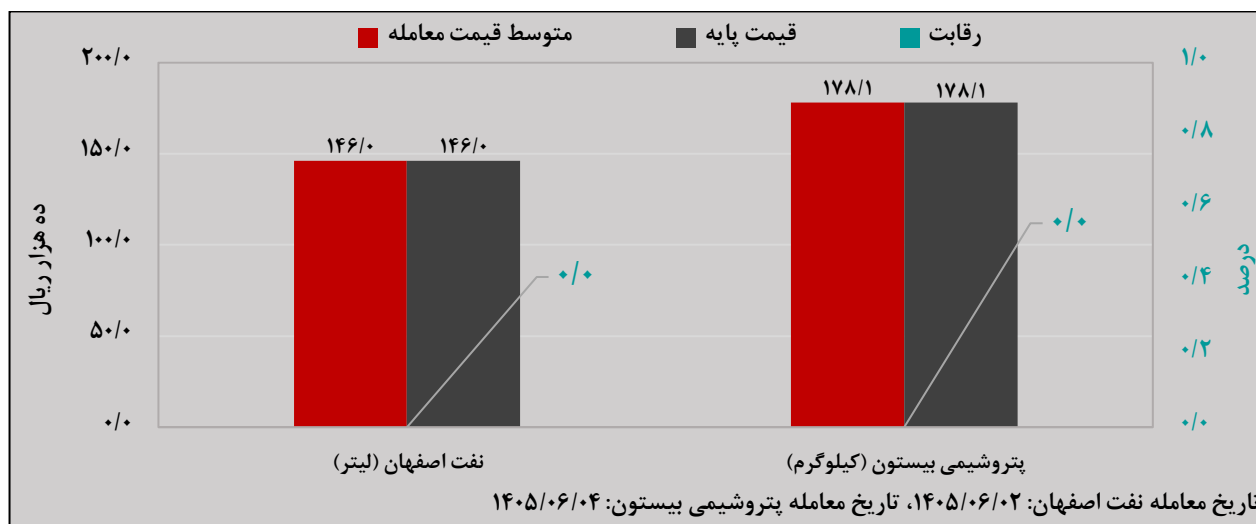
شکل ۱۵. وضعیت عرضه و تقاضای حلال ۵۰۳ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته اول شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، مقایسه قیمت پایه و متوسط قیمت معاملات حلال ۵۰۳ در هفته اول شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که نبود فشار مؤثر تقاضا در هر دو عرضه، به عدم شکل‌گیری رقابت قیمتی منجر شده است. حلال ۵۰۳ پالایش نفت اصفهان، با توجه به وجود مازاد عرضه نسبت به تقاضای ثبت‌شده، بدون رقابت قیمتی و در سطح قیمت پایه ۱۴۶ هزار تومان به ازای هر لیتر (معادل ۱۸۸/۳ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم) معامله شد. در مقابل، حلال ۵۰۳ پتروشیمی بیستون نیز با وجود تناسب میان حجم عرضه و تقاضا، به دلیل نبود فشار تقاضای مؤثر، بدون رقابت قیمتی و در سطح قیمت پایه ۱۷۸/۱ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم معامله شد. در مجموع، شرایط عرضه و تقاضا در هر دو عرضه به گونه‌ای بود که زمینه‌ای برای شکل‌گیری رقابت قیمتی فراهم نشد و معاملات در سطح قیمت پایه انجام گرفت.

شکل ۱۶. میزان رقابت قیمتی حلال ۵۰۳ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته اول شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

در نهایت، بررسی معاملات حلال‌های پالایشگاهی در هفته اول شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که بازار این محصولات، در اغلب عرضه‌ها با نبود فشار مؤثر تقاضا و در نتیجه عدم شکل‌گیری رقابت قیمتی مواجه بوده است. در حلال ۴۰۲، اگرچه

در عرضه پالایش نفت تبریز کسری محدودی ثبت شد، اما این کسری به اندازه‌ای نبود که بر قیمت معاملات اثرگذار باشد و سایر عرضه‌ها نیز عمدتاً با مازاد عرضه همراه بودند. در حلال‌های ۵۰۲ و ۵۰۳ نیز با وجود تفاوت در وضعیت تعادل عرضه و تقاضا میان تولیدکنندگان، هیچ‌یک از عرضه‌ها با رقابت قیمتی همراه نشد و معاملات در سطح قیمت پایه انجام گرفت. در مجموع، نبود تقاضای مؤثر و عدم شکل‌گیری فشار خرید قابل‌توجه، مهم‌ترین ویژگی بازار حلال‌های پالایشگاهی در هفته مورد بررسی بوده و موجب شده است عدم‌توازن‌های محدود میان عرضه و تقاضا، به افزایش قیمت معاملات نسبت به نرخ پایه منجر نشود.

۶. رافینیت

رافینیت طی هفته اول شهریورماه ۱۴۰۵ توسط هیچ شرکتی در بورس انرژی ایران عرضه نشد.

جمع‌بندی

بررسی معاملات خوراک و محصولات میانی پالایشگاهی در هفته اول شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد بازار این محصولات از نظر تعادل عرضه و تقاضا، وضعیت یکدستی نداشته و میان محصولات و حتی عرضه‌کنندگان یک محصول، تفاوت محسوسی مشاهده می‌شود. در برخی بازارها، به‌ویژه MTBE و آیزوریسایکل، محدودیت عرضه در برابر تقاضا به شکل‌گیری فشار خرید و در مواردی رقابت قیمتی منجر شده، در حالی که در نفتا و حلال‌ها، بخش قابل‌توجهی از عرضه‌ها یا با مازاد عرضه مواجه بوده یا کسری عرضه آن‌ها به اندازه‌ای نبوده که اثر معناداری بر قیمت معاملات ایجاد کند. از این منظر، بررسی شش گروه محصول مورد مطالعه، تصویری از تفاوت شدت محدودیت تأمین و میزان فشار تقاضا در بازار خوراک واحدهای هیدروکربنی ارائه می‌دهد.

۱. نفتا

بازار نفتا در هفته اول شهریورماه با دوگانگی محسوس میان گریدها و عرضه‌کنندگان همراه بود. نفتای سبک پالایش نفت آبادان با کسری قابل‌توجه عرضه و فشار بالای تقاضا مواجه شد، اما این فشار تنها به رقابت قیمتی بسیار محدود منجر شد. در مقابل، نفتای سنگین آبادان تقریباً در تعادل قرار داشت و نفتای سبک کرمانشاه نیز تنها کسری محدودی را تجربه کرد. در سمت دیگر، نفتای سنگین پالایش نفت شیراز با مازاد عرضه قابل‌توجه و ضعف تقاضا مواجه بود. بنابراین، اگرچه در بخشی از بازار نفتا تقاضای مؤثر وجود داشت، اما فشار تقاضا به‌صورت فراگیر به بازار تسری نیافته و در اغلب معاملات اثر قابل‌توجهی بر قیمت‌ها نداشته است.

۲. MTBE

MTBE در این هفته با شدیدترین عدم‌توازن میان عرضه و تقاضا در میان محصولات مورد بررسی مواجه بود. عرضه تنها ۴۰۰ تنی شرکت شیمی‌بافت در برابر تقاضای ۱,۹۴۰ تنی، کسری ۱,۵۴۰ تنی را ایجاد کرد و تقاضا را به حدود پنج برابر حجم عرضه رساند. این شکاف قابل‌توجه، برخلاف عمده معاملات نفتا و حلال‌ها، به رقابت قیمتی شدید و افزایش محسوس قیمت معامله نسبت به نرخ پایه منجر شد. بنابراین، محدودیت عرضه MTBE در هفته مورد بررسی مستقیماً به فشار قیمتی منتقل شده است.

۳. آیزوفید

بازار آیزوفید در هفته اول شهریورماه در نقطه مقابل MTBE قرار داشت. تنها عرضه این محصول توسط پالایش نفت تبریز، بدون ثبت حتی یک واحد تقاضا باقی ماند و در نتیجه معامله‌ای شکل نگرفت. بنابراین، مسئله اصلی این بازار در هفته مورد بررسی کمبود تقاضا و عدم جذب عرضه بوده و برخلاف برخی محصولات دیگر، هیچ‌گونه فشاری از سمت تقاضا یا زمینه‌ای برای شکل‌گیری رقابت قیمتی وجود نداشته است.

۴. آیزوریسایکل

معاملات آیزوریسایکل نشان‌دهنده فشار تقاضا در هر دو عرضه، اما با شدت متفاوت بود. هر دو عرضه پالایش نفت بندرعباس و تبریز با کسری مواجه شدند، با این تفاوت که شدت تقاضا در عرضه بندرعباس به مراتب بیشتر بود و همین امر به شکل‌گیری رقابت قیمتی ۱۲/۹ درصدی منجر شد؛ در حالی که کسری محدودتر عرضه تبریز، اثر معناداری بر قیمت نداشت. بنابراین، معاملات این محصول نشان می‌دهد صرف وجود کسری عرضه برای ایجاد رقابت قیمتی کافی نیست و شدت عدم تعادل میان عرضه و تقاضا نقش تعیین‌کننده‌تری دارد.

۵. حلال‌ها

بازار حلال‌های ۴۰۲، ۵۰۲ و ۵۰۳ در هفته اول شهریورماه عمدتاً تحت تأثیر نبود فشار مؤثر تقاضا قرار داشت. اگرچه در برخی عرضه‌ها کسری یا مازاد عرضه ثبت شد، این عدم توازن‌ها عمدتاً محدود بوده و در هیچ‌یک از معاملات جذب‌شده، رقابت قیمتی شکل نگرفت. حتی در مواردی که تقاضا از عرضه بیشتر بود، شدت این فشار به اندازه‌ای نبود که قیمت معاملات را از نرخ پایه فاصله دهد. بنابراین، ثبات قیمت در سطح پایه، ویژگی غالب معاملات حلال‌ها در این هفته بوده است.

۶. رافینیت

رافینیت در هفته اول شهریورماه هیچ‌گونه عرضه‌ای در بورس انرژی ایران نداشت. از این رو، برای این محصول در بازه مورد بررسی امکان ارزیابی شرایط عرضه و تقاضا، میزان پوشش تقاضا یا رفتار قیمتی وجود نداشته و نبود عرضه، مهم‌ترین ویژگی بازار رافینیت در این هفته محسوب می‌شود.

در مجموع، معاملات هفته اول شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که بازار خوراک و محصولات میانی پالایشگاهی با الگوی نامتوازن و متفاوتی از نظر دسترسی به عرضه و شدت تقاضا مواجه بوده است. در یک سوی بازار، MTBE و آیزوریسایکل بندرعباس به دلیل محدودیت محسوس عرضه و فشار بالای تقاضا، بیشترین ظرفیت شکل‌گیری رقابت قیمتی را نشان دادند؛ در سوی دیگر، آیزوفید با نبود تقاضا و بخش عمده عرضه‌های حلال‌ها و نفتای سنگین شیراز با مازاد عرضه یا تقاضای محدود مواجه بودند. در این میان، نفتا نیز اگرچه در برخی گریدها با کسری عرضه همراه شد، اما این کسری عمدتاً به افزایش معنادار قیمت منجر نشد. بنابراین، مهم‌ترین پیام معاملات این هفته، ناهمگونی شرایط تأمین خوراک در میان محصولات مختلف است؛ به گونه‌ای که در برخی اقلام، محدودیت عرضه به فشار قیمتی تبدیل شده، در حالی که در بخش دیگری از بازار، ضعف تقاضا یا مازاد عرضه مانع از شکل‌گیری رقابت قیمتی شده است. این تفاوت‌ها، ضرورت رصد مستمر

وضعیت عرضه محصولات دارای اهمیت برای واحدهای هیدروکربنی و توجه هم‌زمان به حجم عرضه، تداوم دسترسی و شدت تقاضا را در راستای ارزیابی شرایط تأمین این واحدها برجسته می‌کند.

About us

The section of oil, gas and petro-chemistry is the up-most and first industrial vantage of the country and the pivot of the Economy of Iran. Regarding the importance of this section and the need for coordinating and organizing the most active people in the field of production and exporting oil, gas, and petrochemical products, some forethoughtful and job- makers in the private section of the country decided to come together to fight against the threats by using the opportunity of mass intelligence and potentials.

2023 Iranian Oil, Gas and Petrochemical products exports' association All Rights Reserved.

OPEX Publications

Website: <http://www.opex.ir>

Contact information: <http://www.opex.ir/en/aboutus/contactus>